

Kovács, Attila

[Mendel, Miloš. Hidžra: náboženská emigrace v dějinách islámských zemí]

Religio. 2010, vol. 18, iss. 1, pp. 116-117

ISSN 1210-3640 (print); ISSN 2336-4475 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/125323>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

sadním majetkem a špecifickou zásluhou českého protestantizmu.

Kniha je logicky, prakticky a srozumiteľne členená, podľa mého názoru nepominul autor nič, čo malo byť v danej súvislosti řečeno a čo bolo užitočne čtenáři názorně předvést na ukázkách z překladů i na sekundárních textech (autoreferáty, recenze, kritiky). Mnoho důležitého až zásadního se najde v poznámkách, jsou našťásti na každé stránce pod čarou, takže uživatelé uniknou s menší pravděpodobností, než kdyby je musel hledat za textem; domnívám se ale, že je zde těchto informací pro poznámky občasně škoda, mohly být docela dobře pojaty do textu, mírné rozšíření by mu neškodilo.

Pro publikaci může sáhnout a může z ní vyčíst mnoho cenného nejen teolog nebo religionista, ale stejně i například historik, klasický filolog, bohemista, literární historik, teoretik překladu. Všem jim i dalším odborníkům i laikům mohu Bartoňovu knihu s čistým svědomím vřele doporučit.

JANA NECHUTOVÁ

Miloš Mendel, *Hidžra: Náboženská emigrace v dějinách islámských zemí,*

Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky 2006, 386 s. ISBN 80-85425-58-0.

Byť na ceste, či už symbolicky alebo aj fyzicky, je modelom vlastným mnohým náboženským tradíciám. O isláme sa to dá tvrdiť možno ešte o niečo dôraznejšie ako o iných náboženstvách. Byť na „priamej ceste“ (*as-sírat al-mustaqím*) je vlastne základným životným modelom muslimov. Keď existuje absolutizácia muslimskej cesty, je to cesta proroka Muhammada, a nielen tá symbolická iniciálna nočná (*al-isrá' wa l-mir'ádž*) do Jeruzalema a do nebies, ale aj tá reálna, životná a vlastne – najmä v mnohých reinterpretáciách počas dejín islámu – neme-

nej symbolická, a pre prvotnú muslimskú obec zlomová: *hidžra*.

Túto fascinujúcu tému vybral za predmet svojej knihy Miloš Mendel. Mendel je autorom mnohých zásadných publikácií z oblasti islámu a arabského sveta. Pre predmet svojich kníh často vyberá kontroverzné a bohato diskutované témy (islámsky fundamentalizmus, *džihád*, palestínsko-izraelský konflikt a pod.) *Hidžra* sa môže zdať v očiach laického čitateľa v tomto smere výnimkou, no v skutočnosti nie. Ide tiež o tému aktuálnu, diskutovanú a zásadnú, aspoň v kontexte islámu a islamológie. Môže tomu byť tak aj preto, že vôbec sa nepojednáva v tejto knihe len o jednorazovom historickom akte Muhammada a jeho stúpcov, keď v r. 622 n. l. odišli z Mekky do Medíny, ale o modele a princípe, ktorý sa mnohokrát znovuzrodil počas posledných zhruba tisíc päťsto rokov dejín islámu. O tom nám celom rozpráva aj Mendelova kniha, o mnohých *hidžrách* v isláme, ktoré neraz určili ďalší osud jednotlivých smerov, prúdov a skupín v rámci značne rozmanitej islámskej tradície. Iste, dostane sa tam miesto aj Muhammadovej *hidžre* a prvým muslimským *hidžrám* (Etiópia), venuje sa im vyčerpávajúco druhá kapitola. Popri Muhammadovi a jeho rovesníkom Mendel však venuje väčšiu časť – vyše štyri pätiny – svojej monografii iným aspektom *hidžry*, či už ide o exegeticko-právny aspekt tohto javu (štvrtá kapitola) alebo potom jednotlivým historickým *hidžrám* či už v kontexte dejín kalifátu a štiepenia islámu na jednotlivé frakcie (tretia kapitola) alebo potom v rámci islámskych reformných a radikálnych hnutí v 18. až 20. stor. (piata kapitola). Pokiaľ ide o rozsah táto posledná kapitola tvorí najväčší blok knihy, čo zodpovedá nielen autorovmu bádateľskému zameraniu, ale aj skutočnosti, že mnohé reformistické a radikálne islámske skupiny s nadmiernou obľubou adaptujú „prorokovu prax“ – teda aj *hidžru* – vo svojom pôsobení. Popri tematickom zvládnutí problematiky *Hidžra* je aj metodologicky a teoreticky dobre vymedzená (venuje sa tomu prvá kapitola). Knihu dopĺňajú mnohé užitočné prílohy a index, no predovšetkým nie kvôli týmto formálnym vymoženostiam

sa stáva Mendelova *Hidžra* monografiou medzinárodnej úrovne.

Dôvody sú iné. Autorovi sa v tejto knihe podarilo to, čo dokáže len máloktorý bádateľ: venovať sa tak komplexnému javu akým je *hidžra* a náboženská emigrácia v isláme, pojať všetky zásadné aspekty tohto javu, ilustrovať to na mnohých príkladoch, no zároveň to podať tak, aby to bolo zrozumiteľné, ba dokonca „chutné“ čítanie pre pomerne široký okruh čitateľov. Pre religionistov, historikov, islamológov, antropológov, geografov. To je vskutku náročná pozícia. Samozrejme možno to je len mojim subjektívnym čitateľským zážitkom, keďže Mendel pri spracovaní *Hidžry* uplatnil a kombinoval práve prístupy tých vedeckých odborov, ktoré sú mi blízke a to nielen odborné ale aj osobne: islamológiu, religionistiku, históriu a geografiu náboženstva. To som si začal uvedomovať po prečítaní asi prvej tretiny knihy a aby som zachoval neľahkú nezaujatost recenzenta som sa pokúsil čítať zbytok textu z viac vyhranených pozícií: chvíľu výlučne ako islamológ, potom zas ako religionista, napokon ak historik a konečne ako geograf náboženstva. Nebolo to ľahké, no musím povedať, že to bolo pravým intelektuálnym dobrodružstvom. A čo bolo možno ešte obdivuhodnejšie text ani v jednej z vyššie spomínaných rovinách čítania nestrácal zo svojej hĺbky a informatívnosti. Jedná sa teda o skutočné multidisciplinárne spracovanie témy a tento v mnohých prácach tak často spomínaný pojem nezostáva v čisto deklaratívnej rovine. Takýto prístup je isteže potrebný veď jedine tak je možné spracovať tento jav v celej jeho šírke.

Mendelovi knihy sa vo všeobecnosti vyznačujú popri odbornej náročnosti aj dobre čitateľným štýlom, čo je samo o sebe vzácnou kombináciou. *Hidžra* aj v tomto smere spĺňa očakávanie.

Hidžra je teda skutočne veľmi podarenou knihou, ba dokonca by som ju mohol označiť za jednu z najlepších z pomedzi autorovými publikáciami. Práve preto sa nesmieme ťažko v ňom hľadať možné nedostatky a nepresnosti, teda vlastne také sa mi ani nepodarilo nájsť. Čo by som predsa len knihe mohol vytknúť to sú len možné ďalšie smery akými by sa dala téma rozvinúť. Mys-

lím tým napríklad možné detailnejší popis *hidžry* v kontexte ismá'ílíje a jeho frakcií, alebo podrobnejšie rozvinutie vzťahu *hidžry* a *hadždžd* v isláme. Nie že by tie témy neboli v texte dostatočne vysvetlené, isteže sú, len možno ja by som sa o tých témach rád dozvedel ešte viacej. Samozrejme každá kniha musí mať svoje hranice a *Hidžra* aj tak je skoro štyristo stránkovou objemnou monografiou. Zostáva dodať na záver len toľko, že keby niekto chcel prečítať náročnú a vyčerpávajúcu no zároveň dobre čitateľnú a príjemnú knihu z okruhu islámu so silným multidisciplinárnym rozmerom, nenájde v súčasnej česko-slovenskej knižnej ponuke lepšieho kandidáta ako práve Mendelovu *Hidžru*.

ATTILA KOVÁCS

**Richard Hughes Seager,
Encountering the Dharma:
Daisaku Ikeda,
Sōka Gakkai,
and the Globalization
of Buddhist Humanism,**

**Berkeley – Los Angeles
– London: University
of California Press 2006, 245 p.
ISBN 978-0-520-24577-8.**

With a membership of more than eight million households the Sōka Gakkai or “Value-Creation Society” is considered today’s largest new religious movement (NRM) in Japan, next to Kōfuku-no-Kagaku (“Happy Science”). Founded in November 1930 as Sōka Kyōiku Gakkai (“Value-Creation Education Society”), an offshoot of Nichiren Shōshū, by Makiguchi Tsunesaburō (1871-1944), the movement has quickly advanced nationally (under Toda Jōsei, 1900-1958) and internationally (under Ikeda Daisaku, b. 1928) to become a world-encompassing Buddhist network with – accor-